

Quy hoạch đô thị với sự tham gia của cộng đồng - Những vấn đề cần nghiên cứu cho việc áp dụng phương pháp tại Việt Nam

NCS.KTS. Tạ Quỳnh Hoa

Giảng viên Khoa Kiến trúc - Quy hoạch

Trường Đại học Xây dựng

(Bài đăng trên tạp chí Khoa học Công nghệ Xây dựng- Trường ĐHXD, số 06, tháng 12-2009)

Tóm tắt

Phương pháp quy hoạch đô thị (QHĐT) với sự tham gia của cộng đồng (TGCD) đã được nghiên cứu và áp dụng tại các nước phát triển trên thế giới từ những năm 60 của thế kỷ trước và đã đạt được những thành công đáng kể. QHĐT có sự TGCD đảm bảo cho người dân được tham gia vào việc quyết định trong các dự án QHĐT, tăng mức độ cam kết của cộng đồng với dự án và nhờ đó tăng tính bền vững của dự án. Tuy nhiên trong điều kiện của Việt Nam, việc nghiên cứu mô hình lý thuyết và khả năng áp dụng phương pháp này vào thực tiễn vẫn còn gặp nhiều thách thức và rào cản. Bài viết này giới thiệu những đặc trưng cơ bản của phương pháp quy hoạch có sự TGCD, sự cần thiết phải nghiên cứu và những vấn đề cần nghiên cứu khi áp dụng phương pháp này vào quy trình QHĐT trong điều kiện Việt Nam.

Abstract

Urban planning with community participatory is a method that has been researched and applied in many developed countries since 1960s and has achieved remarkable success. The method will ensure community involvement in the process of making decision for urban planning projects, increase community's commitment that contributing to project's sustainability. However, in Vietnam's context, the study of theoretical model and aplicability of this method are facing many challenges and difficulties. Therefore, the main objective of this paper is to examine basic features of the method, the necessirty of researching the method that can be apply in the recent context of Vietnam.

Giới thiệu chung

Có thể nói quy hoạch đô thị (QHĐT) là một lĩnh vực hoạt động hết sức phức tạp. Trong QHĐT, do sự chi phối của các nhân tố xã hội và chính trị nên vấn đề về cách thức ra quyết định có ảnh hưởng rất lớn đến công tác QHĐT. Việc ra các quyết định liên quan đến việc nghiên cứu, thiết lập, triển khai, quản lý các đồ án QHĐT thường là hết sức khó khăn vì rất khó có thể thỏa mãn đồng thời mọi mong muốn và quyền lợi của tất cả các bên liên quan (từ các cơ quan quản lý, chủ đầu tư cho đến người dân, các nhà chuyên môn, các nhà hoạt động xã hội và môi trường ...)

Do tính phức tạp, liên ngành của lĩnh vực QHĐT cũng như tính đa dạng và biến động của đối tượng mà quy hoạch tác động, đòi hỏi các phương pháp khác nhau để giải quyết các vấn đề và giúp cho nhà quy hoạch, nhà quản lý có được cách thức ra quyết định phù hợp trong bối cảnh cụ thể như: phương pháp quy hoạch mô hình hóa có tính chiến lược, phương pháp quy hoạch dựa trên cấu trúc và chức năng đô thị, quy hoạch can thiệp, quy hoạch biện hộ, quy hoạch có sự tham gia của cộng đồng (TGCD), quy hoạch quản lý, quy hoạch theo nguyên tắc của kinh tế thị trường, quy hoạch theo hướng sinh thái v.v...

Nhìn chung, phương pháp quy hoạch tối ưu phải là phương pháp có tính mềm dẻo, linh hoạt, đáp ứng được các điều kiện thực tế và bối cảnh luôn biến động của thế giới với các thay đổi liên tục trên nhiều cấp độ, đồng thời chú trọng quan tâm đến đối tượng hưởng lợi là cộng đồng dân cư.

Trong xu thế phát triển bền vững và đảm bảo công bằng- dân chủ trong xã hội hiện nay, có thể thấy phương pháp QHĐT với sự TGCD là phương pháp rất cần thiết. Theo Aprodicio Laquian (1995) : “... bản quy hoạch tốt nhất phải thể hiện được *sự mong muốn của người dân* - một bản quy hoạch có tính linh hoạt, đáp ứng những yêu cầu mà người dân cho là cần thiết. Cách tốt nhất để có được bản quy hoạch này là đảm bảo sự tham gia trực tiếp của người dân vào quá trình quy hoạch. Nếu chỉ có những nhà quy hoạch chuyên môn tiến hành các khảo sát nghiên cứu và sử dụng kết quả của những nghiên cứu mà thiếu cân nhắc đến tính biến động phức tạp của bối cảnh kinh tế và nhu cầu thiết thực của người dân thì chưa đủ. Trong nhiều trường hợp, để đảm bảo những gì mà người dân mong muốn đã được tích hợp trong quy hoạch chỉ có một cách duy nhất là đảm bảo cho họ được trực tiếp tham gia vào quá trình quy hoạch.” [1]

Đồng thời, quá trình lựa chọn quyết định từ các ý kiến của cộng đồng đã cho phép dàn xếp dần dần một sự thỏa thuận giữa một bên là những người ra quyết định và một bên là những người dân (cộng đồng) chịu ảnh hưởng của quyết định đó. QHĐT có sự TGCD đảm bảo cho những người chịu ảnh hưởng của dự án được tham gia vào việc quyết định dự án, dung hòa quyền lợi giữa các bên liên quan và làm tăng mức độ cam kết của cộng đồng với dự án và nhờ đó tăng tính bền vững của dự án. Thêm vào đó, sự tham gia của cộng đồng làm tăng sức mạnh của cả cộng đồng, đặc biệt trong việc tự phát hiện, hiểu và giải quyết các vấn đề khó khăn của chính họ.

Xét trên khía cạnh chính trị và xã hội, quy hoạch có sự TGCD khẳng định tính dân chủ trong một xã hội dân chủ đề cao sự công bằng Xã hội. Người dân có quyền được biết, được tham gia và giám sát việc hoạch định các kế hoạch, chiến lược liên quan đến sự phát triển chung của cộng đồng, vì lợi ích chung của xã hội như đã được quy định trong Pháp lệnh số 34/2007/PL-UBTVQH11 về việc “Thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn” do Quốc Hội Việt Nam ban hành ngày 20/4/2007 [2].

Việc nghiên cứu quy trình QHĐT có sự TGCD sẽ chỉ ra được vai trò của các bên liên quan, đặc biệt là vai trò của cộng đồng và mức độ tham gia tùy theo từng loại đồ án QHĐT với các đặc trưng khác nhau, cách thức để kích hoạt, huy động được sự TGCD xét trên khía cạnh nhân lực, tài lực v.v.

Tình hình nghiên cứu trên thế giới

Ngay từ những năm 1960, tại các nước phát triển đã hình thành một lối tư duy về qui hoạch đô thị mới gọi là “qui hoạch có sự ủng hộ”, hay “qui hoạch có sự tham gia của cư dân” (advocacy planning). Tức là việc qui hoạch đô thị đã chuyển từ lối kỹ trị, chuyên chế sang lối qui hoạch “dân chủ”, mà ở đó mọi thành phần dân cư (người dân nói chung và các nhà chuyên môn thuộc các ngành nghề khác) đều được tham gia quá trình “định dạng” bộ mặt của đô thị [3]

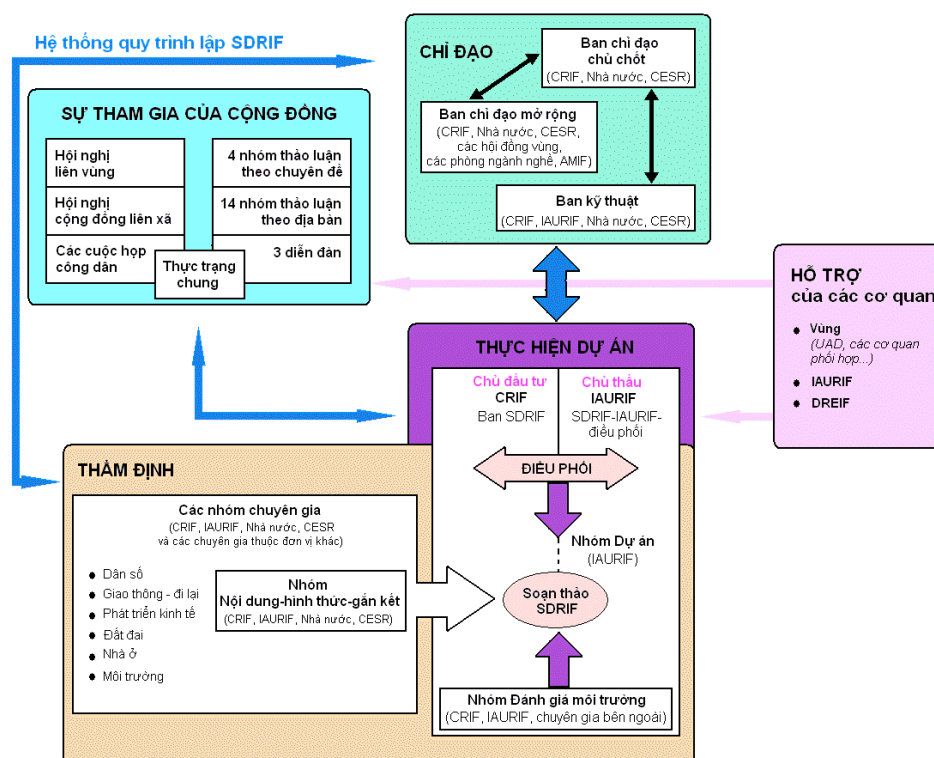
Khái niệm sự tham gia của cộng đồng có thể được hiểu như sau:

- “Là một quá trình mà Chính phủ và cộng đồng cùng nhận một số trách nhiệm cụ thể và tiến hành các hoạt động chung để cung cấp các dịch vụ đô thị nhằm cải thiện điều kiện sống, sinh hoạt của cộng đồng”[4]
- “Là quá trình trong đó các nhóm dân cư của cộng đồng tác động vào quá trình quy hoạch, thực hiện, quản lý sử dụng hoặc duy trì một dịch vụ, trang thiết bị hay phạm vi hoạt động ...”

ở Châu Âu qui hoạch có sự tham gia của cộng đồng trong từng giai đoạn lập qui hoạch cho đến quản lý đô thị đã diễn ra mạnh mẽ từ khá lâu. Điển hình phương pháp quy hoạch này do chính phủ đảng Bảo Thủ (Conservative Government) của Anh bắt đầu từ 1980 nhằm đổi mới hệ thống qui hoạch đô thị và thành phố, ở Pháp năm 1980 cho qui hoạch từng khu vực, quy hoạch vùng và sau đó là Thụy Điển vào năm 1987 cho qui hoạch sử dụng đất (detail plan). Kết quả cho thấy, hầu hết các thành phố mới xây dựng theo qui hoạch có sự TGCD đều trở thành những thành phố kiểu mẫu của Châu Âu và thế giới.

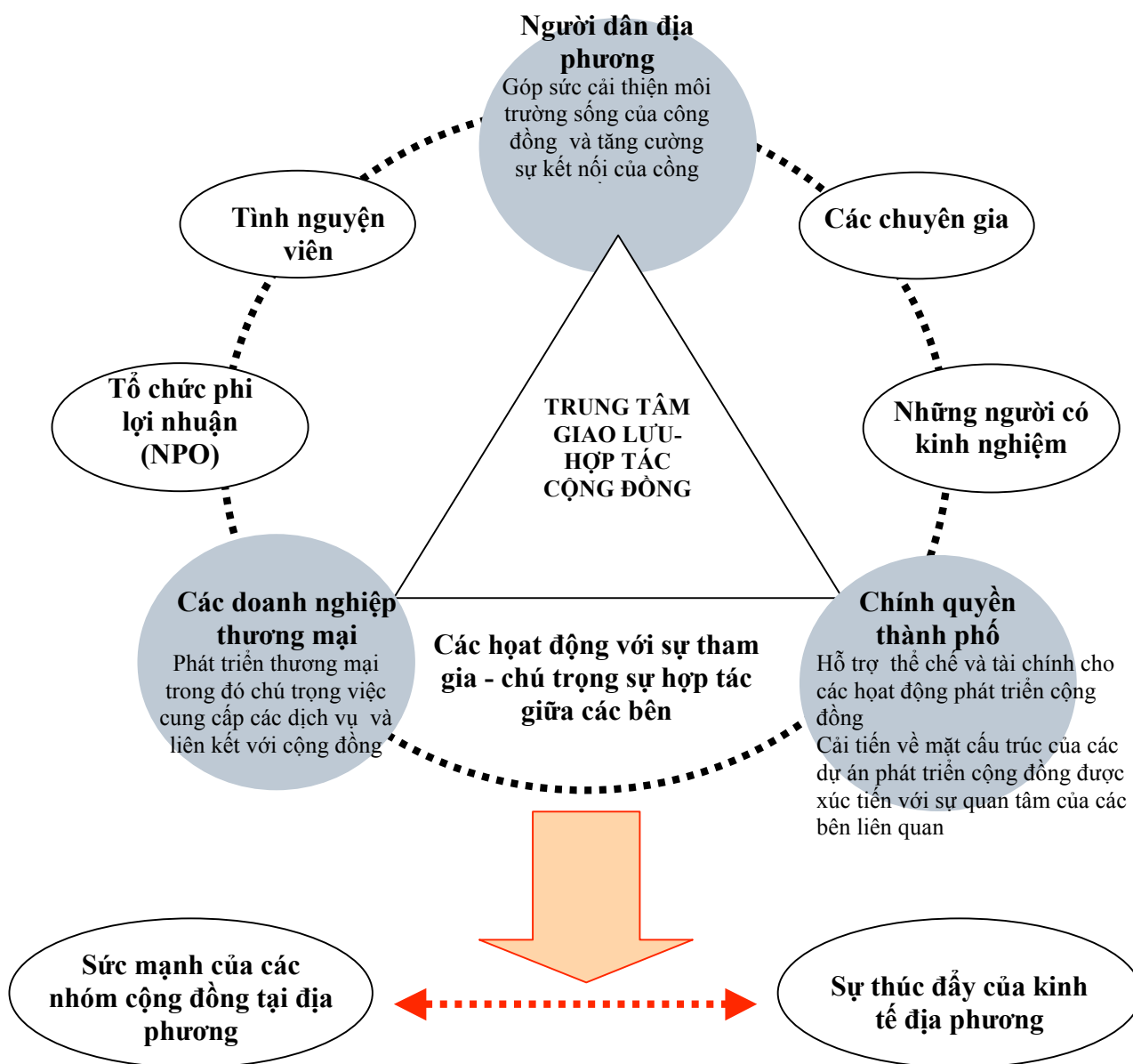
Tại Pháp, trong giai đoạn từ năm 1970 đến 1980, cơ chế tham gia của cộng đồng đã được đưa vào hệ thống luật quốc gia, trong đó quy định việc điều tra ý kiến cộng đồng và sự tham gia cộng đồng trong một số điều luật liên quan đến việc bảo vệ môi trường và phát triển đô thị. Kể từ những năm 1990, khi diễn ra nhiều xung đột xoay quanh các dự án lớn về hạ tầng và quy hoạch đô thị của Nhà nước đã dẫn tới yêu cầu phải tính đến nguyên tắc tham gia của cộng đồng trong việc lập, thực hiện, kiểm tra và giám sát các dự án này. Trong các điều luật liên quan đến quy hoạch xây dựng đô thị tại Pháp như “Luật định hướng đô thị” (1991), “Luật Đoàn kết và Đổi mới đô thị –SRU” (2000) đã chỉ rõ: “Cần sự thống nhất của cộng đồng trước trước mọi hoạt động hoặc dự án liên quan đến chính sách phát triển đô thị hài hoà, cần thảo luận với cộng đồng...”. Năm 1995, tại Pháp đã thành lập “Ủy ban quốc gia về thảo luận với cộng đồng”. Năm 2000, ban hành “Quy định cơ chế thảo luận thống nhất với cộng đồng đối với toàn bộ các tài liệu quy hoạch ở Pháp”. Và điểm nổi bật là đến năm 2002, Luật Vaillant (Pháp) đã ban hành Quy định thành lập các hội đồng khu phố tại các thành phố trên 80.000 dân. Hội đồng khu phố đại diện cho cộng đồng được quyền tham gia vào các hoạt động liên quan đến việc hoạch định các chính sách phát triển đô thị, tham gia trong việc thực hiện, kiểm tra, giám sát công tác quy hoạch xây dựng đô thị tại khu vực.

Trong đồ án điều chỉnh quy hoạch tổng thể vùng Ile-de-France, cộng đồng có vai trò rất quan trọng trong việc tham gia đóng góp ý kiến, đề xuất chiến lược và giải pháp cho việc điều chỉnh đồ án quy hoạch vùng thông qua rất nhiều cuộc họp diễn ra trong 2 năm (từ 10/2004 – 12/2006): Hội nghị liên vùng, hội nghị cộng đồng liên xã, các cuộc họp công dân để đi đến thống nhất phê duyệt của Hội đồng vùng. Như vậy, một quá trình thảo luận thống nhất đã mang lại nhiều kết quả. Hàng trăm ý kiến đóng góp, hàng ngàn nhận xét từ các Tỉnh, các Vùng thuộc Bồn địa Paris, các cộng đồng liên xã, các xã, các nghiệp đoàn, người dân, v.v... đã giúp cho việc soạn thảo hệ thống văn bản pháp lý phục vụ mục đích điều chỉnh quy hoạch tổng thể vùng Ile-de-France đạt được sự đồng thuận của các bên liên quan (Hình 01).

Hình 01 : Quy trình điều chỉnh quy hoạch tổng thể vùng Ile-de-France với sự tham gia của các bên liên quan

Với các nước châu Á, phương pháp quy hoạch này đã hình thành khoảng 20 năm về trước và được Nhật Bản, Malaysia, Thượng Hải, Thái Lan, Trung Quốc áp dụng rất thành công. Đặc biệt tại Nhật Bản, việc quy hoạch bảo tồn và tái phát triển các khu vực đô thị lịch sử với sự tham gia của cộng đồng đã được thực hiện rất bài bản và đạt được những kết quả hết sức khả quan. Nhật Bản đã rất thành công trong việc quy hoạch bảo tồn và tái phát triển các khu vực đô thị lịch sử với sự tham gia của cộng đồng. Các tổ chức cộng đồng có vai trò quan trọng trong việc góp sức cải thiện môi trường sống, tăng cường sự kết nối giữa các thành viên trong cộng đồng, tự đề xướng các hoạt động bảo tồn, cải thiện cảnh quan khu vực, phát triển các hoạt động thương mại. Bên cạnh đó, chính quyền địa phương luôn hỗ trợ về mặt thể chế và tài chính cho các hoạt động phát triển cộng đồng. Chính quyền nghiên cứu cải tiến về mặt cấu trúc của các dự án phát triển cộng đồng nhằm xúc tiến các hoạt động dự án với sự quan tâm, chia sẻ trách nhiệm của các bên liên quan. Có thể nhận thấy, để triển khai các dự án quy hoạch bảo tồn, cải tạo chỉnh trang, phát triển đô thị này thì cần khoảng thời gian tương đối dài, từ 15 đến 20 năm, với sự cam kết tham gia của cộng đồng và các bên liên quan. Các dự án được tiến hành dần dần, từng bước theo tầm nhìn và lộ trình đã lập cho một mục tiêu dài hạn. Cộng đồng, người dân, chính quyền các cấp (địa phương, thành phố), khối doanh nghiệp tư nhân liên kết chặt chẽ với nhau và đạt được sự đồng thuận cao cũng như cam kết trong việc triển khai thực hiện, quản lý, giám sát các hoạt động nhằm mục đích phát triển cho cộng đồng.

Hình 02: Sơ đồ mô hình tổ chức cộng đồng tham gia trong các hoạt động quy hoạch bảo tồn và tái phát triển đô thị tại thành phố Kyoto (Nhật Bản)

Quy hoạch đô thị có sự tham gia của cộng đồng tại Việt Nam – Các vấn đề cần nghiên cứu

Thực tế cho thấy, hệ thống cơ chế và chính sách về quy hoạch và quản lý đô thị ở nước ta còn khá phức tạp ở nhiều ngành và nhiều cấp. Hầu hết các quy định thiên về công tác quản lý nhà nước mà chưa thực sự đề cao vai trò, sự tham gia của người dân cũng như các đối tượng sử dụng và tham gia vào các hoạt động phát triển đô thị. Vấn đề quy hoạch xây dựng đô thị với sự tham gia của cộng đồng chỉ mới được quan tâm và xem xét trong những năm gần đây nhưng khái niệm quy hoạch có sự TGCD là chưa có trong thuật ngữ hay định nghĩa tại các văn bản pháp quy nào về QHĐT tại Việt Nam.

Luật xây dựng (sửa đổi năm 2003) tại điều 32 có quy định về việc công bố quy hoạch xây dựng: trong quá trình lập quy hoạch chi tiết phải lấy ý kiến của các tổ chức, cá nhân liên quan. Trong khoảng thời gian 30 ngày kể từ khi QHCT được phê duyệt, phải công bố rộng rãi QHCT cho các tổ chức, cá nhân, cộng đồng trong khu vực quy hoạch được biết, kiểm tra và thực

hiện. Tuy nhiên, các điều khoản trong Luật xây dựng hiện hành mới chỉ đề cập đến sự tham gia của người dân (cộng đồng) ở mức độ thấp.

Sau 2 năm kể từ khi Luật xây dựng được sửa đổi và ban hành, **Nghị định 08/2005/NĐ-CP** của Chính phủ về Quy hoạch xây dựng đã bổ sung và làm rõ hơn sự TGCĐ trong QHXDĐT nhưng vai trò và mức độ tham gia của cộng đồng vẫn còn mờ nhạt. Điều 25 trong Nghị định 08 có quy định về việc “*lấy ý kiến nhân dân trong khu vực quy hoạch về các nội dung có liên quan đến đồ án quy hoạch xây dựng*”. Hình thức lấy ý kiến thông qua triển lãm phương án, lấy ý kiến bằng phiếu hỏi. Thời gian lấy ý trả lời là 5 ngày. Đồng thời quy định việc tổ chức tư vấn có trách nhiệm báo cáo với cơ quan phê duyệt về kết quả lấy ý kiến, làm cơ sở cho việc phê duyệt.

Tuy nhiên đây chưa thể được xem là “sự tham gia của cộng đồng” đúng nghĩa. Người dân không được hướng dẫn hay định hướng về việc tham gia ý kiến. Chưa có tiêu chí hay hệ thống các giá trị để giúp người dân tham gia góp ý kiến đánh giá cho đồ án quy hoạch mà các đồ án này ảnh hưởng trực tiếp đến cuộc sống cũng như quyền lợi của họ. Do vậy việc lấy ý kiến như quy định nêu ra cũng không đảm bảo được sự đồng thuận đối với dự án.

Luật Quy hoạch vừa được Quốc hội thông qua ngày 17/6/2009 và sẽ được áp dụng kể từ ngày 1/1/2010 đã quy định “Quyền và trách nhiệm của cơ quan, tổ chức, cá nhân trong việc tham gia ý kiến và giám sát hoạt động quy hoạch đô thị” (Điều 9), cũng như việc “Lấy ý kiến về quy hoạch đô thị” là bắt buộc trong quy trình lập QHĐT :

- Lấy ý kiến của cá nhân và cộng đồng dân cư có liên quan về nhiệm vụ và đồ án QHĐT (1,3 điều 20, Mục 2, chương 2)
- Các ý kiến đóng góp phải được tổng hợp đầy đủ, có giải trình, tiếp thu và báo cáo các cấp thẩm quyền xem xét trước khi quyết định phê duyệt (4 điều 20)

Đồng thời quy định hình thức và thời gian lấy ý kiến cộng đồng đối với nhiệm vụ và đồ án quy hoạch chung, quy hoạch phân khu và quy hoạch chi tiết. (điều 21)

Theo ý kiến của nhiều nhà chuyên môn thì các điều trong Luật quy hoạch liên quan đến nghĩa vụ, quyền lợi của cá nhân và cộng đồng còn rất chung chung và vai trò cộng đồng ở đây chưa được quy định rõ. Trong khi đã là quy hoạch thì không thể tránh khỏi việc đụng chạm đến những quyền lợi thiết yếu của người dân. Mặt khác, có đến bốn chủ thể liên quan đến quy hoạch là nhà nước, tư vấn, chủ đầu tư, người dân nhưng dự luật không đưa ra bất kỳ biện pháp chế tài nào, ai sai thì bị xử lý ra sao, mức độ xử lý đến đâu...

Bên cạnh đó, mặc dù luật quy định phải lấy ý kiến người dân và cộng đồng trong quá trình lập quy hoạch nhưng người quyết định là người có thẩm quyền chứ người dân không có quyền quyết. Vậy thì Luật cũng cần quy định cơ chế thương thuyết và giải quyết các vướng mắc của người dân khi người dân chưa đồng tình với giải pháp quy hoạch. Ngược lại, Luật cũng chưa chỉ ra được nghĩa vụ của dân trong việc chấp hành quy hoạch. Dân có quyền kiến nghị nhưng vấn đề gì đã quyết định rồi thì dân tuyệt đối phải chấp hành và thực hiện theo quy hoạch.

Như vậy, mặc dù sự TGCĐ trong công tác QHĐT đã được nhìn nhận và quan tâm hơn trong những năm qua, thể hiện qua việc Chính quyền đã khẳng định việc đảm bảo lợi ích của các bên trong đó có lợi ích của cộng đồng - những người chịu ảnh hưởng của các dự án QHĐT thông qua việc ban hành khung pháp lý cho sự TGCĐ. Tuy nhiên sự TGCĐ vẫn chỉ đạt được ở mức độ thấp là thông báo cho dân biết và lấy ý kiến đóng góp. Cơ chế cho việc cộng đồng được tham gia

ở các mức độ khác nhau vào khâu lập nhiệm vụ quy hoạch CT, lập QHCT, quản lý, thực hiện, giám sát QHCT là hoàn toàn chưa có.

Chương trình Phát triển tổng thể Đô thị Hà Nội (HAIDEP) - chương trình hỗ trợ kỹ thuật của JICA do UBND TP Hà Nội thực hiện trên cơ sở phối hợp với Bộ Xây dựng, Bộ GTVT, Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Bộ Tài chính, Bộ Tài nguyên Môi trường để lập đề án Quy hoạch Tổng thể phát triển Thủ đô Hà Nội cũng đã có hướng tiếp cận với sự tham gia cộng đồng trong việc phỏng vấn 20,000 hộ gia đình, tổ chức họp các bên liên quan và triển lãm kết quả nghiên cứu[5]. Tuy nhiên, việc điều tra các hộ dân mới chỉ nhằm mục đích thu thập thêm các thông tin liên quan đến kinh tế xã hội, thói quen đi lại, nhận thức và yêu cầu của người dân về các khía cạnh dịch vụ đô thị. Việc triển lãm Quy hoạch tổng thể phát triển thủ đô Hà Nội (8/2006) mới chỉ nhằm mục đích thông tin, thông báo và lấy ý kiến đóng góp của người dân nhưng cách thức thu thập, xử lý thông tin từ phía cộng đồng như thế nào là chưa được đề cập.

Dự án “ Lập quy hoạch cơ bản phát triển khu vực sông Hồng, đoạn qua Hà Nội” cũng đã tiến hành triển lãm nhằm công bố rộng rãi tới quần chúng nhân dân thông tin Quy hoạch cơ bản, thu thập ý kiến cũng như những ý tưởng đóng góp cho việc hoàn thiện ý tưởng Quy hoạch đô thị hướng tới tương lai của thành phố Hà Nội. Tuy nhiên, trong số 30 ngàn người dân đến tham quan triển lãm (17-29/09/2007), mới chỉ có 2527 người tham gia trả lời phiếu điều tra ý kiến (<10%).

Điều này có thể cho thấy rằng sự tham gia của người dân vào việc quy hoạch đô thị mới chỉ dừng ở cấp độ rất sơ đẳng, tức là chỉ ở mức người dân được thông tin, thông báo về sơ đồ quy hoạch mà thôi.

Những vấn đề đặt ra đối với việc áp dụng phương pháp QHĐT với sự TGCD trong điều kiện Việt Nam:

- Chưa có một nghiên cứu sâu hay một mô hình lý thuyết về sự TGCD trong quá trình quy hoạch phát triển đô thị.
- Chưa có định nghĩa chuẩn về quy hoạch có sự TGCD, chưa làm rõ khái niệm cộng đồng (trong điều kiện hiện nay tại Việt Nam)
- Chưa chỉ ra được hệ thống các giá trị của khu vực gắn liền với không gian và cộng đồng dân cư để cộng đồng tham gia ý kiến trong việc đánh giá các giá trị của khu vực, góp ý kiến cho việc bảo tồn, gìn giữ hay tạo lập mới các giá trị này.
- Chưa có một cơ chế khả thi, rõ ràng cho sự TGCD ở mức độ cao vào công tác QHĐT
- Cộng đồng chưa thực sự được đảm bảo quyền lợi bình đẳng khi chịu tác động của các dự án QHĐT
- Nhận thức và trình độ của các cấp quản lý, nhà tư vấn và cộng đồng về vai trò và sự TGCD trong công tác QHĐT còn chưa cao.

Vì vậy, cần phải nghiên cứu chỉ ra được tính ưu việt và những hạn chế của phương pháp quy hoạch có sự TGCD áp dụng trong điều kiện Việt Nam. Khi đã nhận diện rõ được vấn đề, phải tạo cho sự tham gia cộng đồng một vị trí quan trọng trong công tác QHĐT. Đồng thời, cần nghiên cứu đề xuất được quy trình kỹ thuật của QHĐT theo phương pháp có sự TGCD để bổ sung vào quy trình QHĐT hiện nay của Việt Nam và đưa ra các khuyến nghị để bổ sung thêm nội dung quy hoạch có sự TGCD vào các văn bản pháp quy liên quan đến QHĐT. Cơ chế giám sát việc lấy ý kiến cộng đồng, cơ chế phản hồi và giải trình trước sự tham gia của cộng đồng cũng cần được thể chế hóa. Bên cạnh đó, cần đề xuất các yêu cầu, tiêu chí đặt ra đối với kiến

thức và kỹ năng của nhà tư vấn, nhà quản lý khi áp dụng phương pháp có sự TGCD. Việc nghiên cứu phương pháp có sự TGCD vào công tác QHXD đô thị là rất cần thiết để có thể áp dụng cho các đô thị tại Việt Nam. góp phần phát triển xã hội theo hướng công bằng, dân chủ, đảm bảo tính bền vững.

Tài liệu tham khảo

- 1 Aprodicio Laquian (1998), “Mô hình và các công cụ quy hoạch có sự tham gia của cộng đồng”, *Dự án quốc gia VIE/95/050 - Nâng cao năng lực lập kế hoạch và quản lý đô thị tại thành phố Hà Nội*, 9-17.
- 2 Pháp lệnh số 34/2007/PL- UBTVQH11 về việc “Thực hiện dân chủ ở cấp cơ sở”
- 3 Ngô Minh Hùng (2005), “Hãy để người dân tham gia lập qui hoạch đô thị”, *Báo Tiền Phong*, ngày 31/10/2005.
- 4 Forbes Davidson, 2008, “Kinh nghiệm quốc tế về sự tham gia của các bên liên quan”, *Dự án đào tạo nâng cao năng lực cán bộ Quy hoạch đô thị*, 5-9/5/2008, 18-26.
- 5 Iwata Shizuo (1996), “Kinh nghiệm của Nhật Bản về quy hoạch đô thị và chương trình phát triển đô thị tổng thể thủ đô Hà Nội”, *Hội thảo khoa học - Nửa thế kỷ với sự nghiệp quy hoạch xây dựng*, Hà nội 12/2006.
- 6 Phạm Thúy Loan & Tạ Quỳnh Hoa (2006), "Thiết kế đô thị với sự tham gia của cộng đồng trong cải thiện và chỉnh trang cảnh quan phố Hàng Buồm", *Tạp chí Quy hoạch xây dựng, Bộ Xây dựng*, số 23-24/2006, 59-61.
- 7 World Bank (1996), *The World Bank Participation Source Book*.
- 8 <http://www.binhthuantoday.com/modules.php?name=News&file=save&sid=7903>, Quy hoạch đô thị phải công khai, minh bạch và sự tham gia góp ý của nhân dân.